

POSTANOWIENIE

Dnia 29 grudnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Kowalski

w sprawie z powództwa Ł. W. i E. N.
przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 29 grudnia 2022 r.,
na skutek skargi kasacyjnej pozwanego
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach
z dnia 28 stycznia 2022 r., sygn. akt I ACa 23/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od Bank spółki akcyjnej w W. na rzecz Ł. W. i E. N. 2700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną pozwanego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 28 stycznia 2022 r. w sprawie z powództwa Ł. W. i E. N. przeciwko Bank spółce akcyjnej w W. o zapłatę należy podnieść, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, przysługującym od prawomocnych orzeczeń sądu drugiej instancji, o przede wszystkim publicznoprawnym celu (postanowienia Sądu Najwyższego:

z 7 października 2020 r., II CSK 670/19; z 24 lutego 2016 r., V CSK 488/15). Sąd Najwyższy jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie. Rolą skargi kasacyjnej nie jest korygowanie wszelkich orzeczeń sądowych zawierających uchybienia, lecz ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni i stosowania prawa oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój orzecznictwa i prawa pozytywnego.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania w razie wykazania przez stronę, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych, budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, skarżący przytoczył przesłankę z art. 398⁹ § 1 punkt 1 i 2 k.p.c., tj. istnienie istotnego zagadnienia prawnego oraz potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów.

Przedstawienie okoliczności, uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne, polega na sformułowaniu samego zagadnienia oraz wskazaniu argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, w tym także, na sformułowaniu własnego stanowiska przez skarżącego. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z 9 maja 2006 r., V CSK 75/06). Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 10 marca 2010 r., II UK 363/09 i z 12 marca 2010 r., II UK 400/09).

Skarżący obowiązany jest wykazać, że jego wyjaśnienie jest konieczne także dla rozstrzygnięcia danej sprawy, a więc pozostaje w związku z podstawami skargi oraz z wiążącym Sąd Najwyższy, a ustalonym przez sąd drugiej instancji, stanem faktycznym sprawy (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), a także w związku z podstawą prawną zaskarżonego wyroku (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13 oraz z 3 lutego 2012 r. I UK 271/11). Powinien nie tylko wskazać przepis prawa (materialnego lub procesowego), którego dotyczy zagadnienie, ale także przedstawić pogłębioną argumentację prawną w celu wykazania, że zagadnienie jest istotne, a jego rozstrzygnięcie ma znaczenie dla merytorycznego rozstrzygnięcia w jego sprawie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 23 sierpnia 2007 r., I UK 134/07 oraz z 9 lutego 2011 r., III SK 41/10).

Skarżący wskazał, że zagadnienia prawne dotyczą wątpliwości czy wywodzony w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz sądów polskich (w tym Sądu Najwyższego) z art. 385¹ § 1 i § 2 k.c. oraz z art. 6 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawach nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (dalej: „dyrektywa 93/13”) obowiązek pouczenia konsumenta przez sąd, w razie stwierdzenia wystąpienia w umowie postanowień o charakterze abuzywnym, o możliwych skutkach uznania postanowień umownych za niedozwolone, w tym ustalenia nieistnienia stosunku prawnego oraz odebrania od niego oświadczenia co do jego woli w zakresie skorzystania lub rezygnacji z ochrony związanej z abuzywnością klauzul umownych, w tym w razie możliwości uznania umowy w całości za nieważną (bezskuteczną), ma znaczenie o charakterze materialnoprawnym, a tym samym jego niedochowanie skutkuje przedwczesnością wyrokowania w zakresie uznania postanowień umownych za niedozwolone, w tym ewentualnie stwierdzenia nieistnienia stosunku prawnego w oparciu o przesłanki uregulowane w art. 385¹ § 1 k.c., a również jaki jest zakres przedmiotowego obowiązku informacyjnego oraz czy w celu jego dochowania wystarczającym jest skierowanie pouczenia oraz uzyskanie oświadczenia od pełnomocnika konsumenta, a nie od samego konsumenta.

Odnosząc się do powyższego zagadnienia należy wskazać, że w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 19 października 2022 r. I CSK 4730/22 wskazano, że sąd krajowy winien, w ramach krajowych norm proceduralnych i w świetle zasady słuszności w postępowaniu cywilnym, wskazać stronom w sposób obiektywny i wyczerpujący, konsekwencje prawne, jakie może pociągnąć za sobą usunięcie z umowy nieuczciwego warunku. Zaniechania przez sąd dokonania takiego pouczenia nie można jednak rozpatrywać w ramach błędu proceduralnego, który uzasadniałby przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, w szczególności, gdy taki argument podnosi strona przeciwna, zainteresowana obowiązywaniem umowy. Skarżący nie wykazał zatem, że wyjaśnienie pierwszego zagadnienia jest konieczne dla rozstrzygnięcia danej sprawy.

Zagadnienie drugie sprowadza się do wątpliwości, czy w przypadku orzeczenia przez sąd o bezskuteczności klauzuli denominacyjnej zawartej w postanowieniach umowy kredytu denominowanego, postanowienia te mogą zostać zastąpione przepisami o charakterze dyspozytywnym, a w przypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej, czy w polskim porządku prawnym istnieją takie przepisy, na podstawie których możliwym byłoby określenie sposobu ustalenia kursu waluty obcej znajdującego zastosowanie do wyliczenia wysokości wzajemnych świadczeń stron umowy kredytu denominowanego, w tym w szczególności czy takim przepisem może być art. 41 Prawa wekslowego oraz art. 358 § 2 k.c.

Problem dopuszczalność wypełniania luk w umowie po stwierdzeniu bezskuteczności postanowienia abuzywnego analizowany był m.in. w wyrokach SN: z 17 marca 2022 r., II CSKP 474/22; z 23 marca 2022 r., II CSKP 532/22; z 18 maja 2022 r., II CSKP 972/22; z 18 maja 2022 r., II CSKP 1030/22; z 19 maja 2022 r., II CSKP 797/22, oraz w licznych orzeczeniach TSUE (zob. m.in. wyrok z 30 kwietnia 2014 r., Árpád Kásler i Hajnalka Káslerné Rábai przeciwko OTP Jelzálogbank Zrt, C-26/13; wyrok z 26 marca 2019 r., Abanca Corporación Bancaria SA przeciwko Albertowi Garcíi Salamance Santosowi i Bankia SA przeciwko Alfonsowi Antoniowi Lau Mendozie i Verónice Yulianie Rodríguez Ramírez, C-70/17).

Przepisy dyrektywy 93/13 (zob. art. 7) gwarantują konsumentom ochronę ukierunkowaną na zniechęcenia przedsiębiorców do wykorzystywania w zawieranych umowach nieuczciwych postanowień umownych. Nieważność umowy mieści się w zakresie sankcji, jaką dyrektywa 93/13 przewiduje w związku z wykorzystywaniem przez przedsiębiorcę nieuczciwych postanowień umownych. W wyroku z dnia 6 marca 2019 r. (C-70/17 i C-179/17, Abanca Corporación Bancaria SA i Bankia SA, pkt 54) TSUE wykluczył, aby sąd krajowy mógł zmieniać treść nieuczciwych warunków zawartych w umowach. W świetle orzecznictwa TSUE, w razie stwierdzenia abuzywności klauzuli ryzyka walutowego utrzymanie umowy „nie wydaje się możliwe z prawnego punktu widzenia”, co dotyczy także klauzul przeliczeniowych przewidujących spread walutowy (zob. wyroki TSUE: z dnia 14 marca 2019 r., Zsuzsanna Dunai przeciwko ERSTE Bank Hungary Zrt., C-118/17, pkt 52; z 5 czerwca 2019 r., GT przeciwko HS, C-38/17, pkt 43). W sprawie brak było zatem podstaw do zastąpienia przez sąd abuzywnych postanowień postanowieniami, polegającymi np. na odwołaniu się do kursu walut stosowanego przez Narodowy Bank Polski.

Skarżący wskazuje także na istniejące wątpliwości i potrzebę przesądzenia czy w przypadku orzeczenia przez Sąd o bezskuteczności klauzuli denominacyjnej zawartej w postanowieniach umowy kredytu denominowanego, umowa może wiązać strony i być wykonywana w jej pozostałym zakresie, z pominięciem postanowień uznanych za bezskuteczne.

W zakresie dotyczącym skutków abuzywności niedozwolonych postanowień umownych na tle umowy kredytu denominowanego kursem CHF w orzecznictwie Sadu najwyższego wyrażony został pogląd, że nie jest możliwe utrzymanie jej obowiązywania - po wyeliminowaniu z niej abuzywnych postanowień – poprzez wyrażenie kwoty kredytu w PLN, i oznaczenie jego oprocentowania z odwołaniem do stawek LIBOR. Umowa nie może być również w takim wypadku utrzymana jako umowa kredytu walutowego w CHF (zob. wyroki SN z 13 maja 2022 r., II CSKP 293/22 i z 13 maja 2022 r., II CSKP 405/22).

Kolejne sformułowane zagadnienie prawne wiąże się z wykładnią art. 69 ust. 3 prawa bankowego, sprowadzające się do odpowiedzi na pytanie, czy wobec umożliwienia kredytobiorcom posiadającym kredyty denominowane lub

indeksowane do waluty innej niż waluta polska dokonywania spłaty rat kapitałowo-odsetkowych oraz dokonania przedterminowej spłaty pełnej lub częściowej kwoty kredytu bezpośrednio w tej walucie na podstawie wyżej powołanego art. 69 ust. 3 Prawa bankowego, wzięwszy pod uwagę aksjomat racjonalności krajowego ustawodawcy, uzasadnione jest przyjęcie, że kredyty denominowane lub indeksowane do waluty innej niż waluta polska są kredytami udzielonymi w złotych polskich, skoro dokonanie przez kredytobiorcę spłaty raty kapitałowo-odsetkowej albo dokonanie przedterminowej spłaty pełnej lub częściowej kwoty kredytu bezpośrednio w walucie, do której denominowany lub indeksowany jest kredyt, prowadzi do skutecznego spełnienia świadczenia wynikającego ze stosunku zobowiązaniowego w postaci umowy kredytu oraz zaspokojenia wierzyciela w osobie kredytodawcy, bez konieczności dokonywania jakichkolwiek przeliczeń bądź innych operacji walutowych wpłacanych przez kredytobiorcę środków w walucie innej, niż waluta krajowa.

Skarżący przedstawiając powyższe zagadnienie pomija, że oceny czy postanowienie umowne jest niedozwolone (art. 385¹ § 1 k.c.), dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy (uchwała 7 sędziów SN z dnia 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, OSNC 2019, nr 1, poz. 2). Mamy zatem do czynienia ze skutkiem *ex tunc*, co oznacza, że zdarzenia o charakterze następczym w stosunku do daty zawarcia umowy zawierającej klauzulę abuzywną pozostają bez znaczenia dla takiego charakteru tych postanowień umownych (wyjątek stanowi wola konsumenta). Abuzywności poszczególnych klauzul zawartych w umowie kredytu nie wyeliminowało zatem wprowadzenie w 2011 r. ust. 3 do art. 69 ustawy – Prawo bankowe, w wyniku czego kredytobiorcy uzyskali w ramach umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska możliwość dokonywania spłat rat kapitałowo-odsetkowych oraz dokonania przedterminowej spłaty pełnej lub częściowej kwoty kredytu bezpośrednio w walucie obcej.

Natomiast powołanie się na przesłankę potrzeby wykładni przepisów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne kontrowersje, nie doczekał się jeszcze wykładni bądź też, jego niejednolita interpretacja prowadzi do wydawania przez sądy odmiennych rozstrzygnięć w sprawach o identycznym lub zbliżonym stanie faktycznym. Należy przytoczyć

przykłady takich orzeczeń i wykazać istniejące między nimi rozbieżności (postanowienia Sądu Najwyższego z 24 października 2012, I PK 144/12; z 13 czerwca 2008 roku, III CSK 104/08; z 28 marca 2007 roku, II CSK 84/07; z 12 grudnia 2008 roku, II PK 220/08). Skarżącego obarcza przy tym ciężar przedstawienia wyodrębnionej i pogłębionej argumentacji prawnej, wyszczególniającej dostrzegane przez stronę poważne wątpliwości interpretacyjne (postanowienia Sądu Najwyższego z 8 lipca 2009 r., I CSK 111/09; z 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08).

Skarżący wskazuje na konieczność wypowiedzi Sądu Najwyższego ze względu na potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów w zakresie odpowiedzi na pytanie, czy w przypadku orzeczenia przez Sąd o bezskuteczności klauzuli denominacyjnej zawartej w umowie kredytu denominowanego, umowa może wiązać strony i być wykonywana w jej pozostałym zakresie, z pominięciem postanowień uznanych za bezskuteczne.

Istotne zagadnienie prawne różni się od wykładni przepisów prawa, gdyż są to różne podstawy przedsądu (art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. i nie jest uprawnione zamienne odwoływanie się na tle tych samych regulacji do istotnego zagadnienia prawnego oraz do potrzeby wykładni przepisów prawa. Sytuacja tego rodzaju zachodzi w niniejszej sprawie, ponieważ tożsame kwestie zostały przedstawione w niniejszej sprawie jako istotne zagadnienie prawne.

W tym stanie rzeczy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzeczono jak w sentencji.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 w zw. z art. 99 w zw. z art. 108 § 1, art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c. w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz. U. z 2018 r. poz. 265 z późn. zm.).